Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (голям състав)

18 декември 2025 година*

„Обжалване — Обща политика в областта на убежището и имиграцията — Регламент (ЕС) 2019/1896 — Европейско интегрирано управление на външните граници на Европейския съюз — Европейска гранична и брегова охрана — Европейска агенция за гранична и брегова охрана (Frontex) — Задължение на Frontex в областта на защитата на основните права — Практики на отблъскване (pushback) към трети държави в района на Егейско море — Извъндоговорна отговорност на Frontex — Действителна и сигурна вреда — Тежест на доказване — Ефективна съдебна защита — Начало на доказателство — Задължение на Общия съд на Европейския съюз да събере доказателства по делото“

По дело C-136/24 P

с предмет жалба на основание член 56 от Статута на Съда на Европейския съюз, подадена на 19 февруари 2022 г.,

Alaa Hamoudi, представляван първоначално от F. Gatta, avvocato, а впоследствие от F. Gatta, avvocato, и A. Musco Eklund, професор, подпомагани от J. De Coninck, експерт,

жалбоподател,

като другата страна в производството е

Европейска агенция за гранична и брегова охрана (Frontex), представлявана първоначално от C. Carroll и R.-A. Popa, в качеството на представители, подпомагани от B. Wägenbaur, avocat, впоследствие от H. Y. Caniard, C. Carroll и R.-A. Popa, в качеството на представители, подпомагани от B. Wägenbaur, avocat,

ответник в първоинстанционното производство,

СЪДЪТ (голям състав),

състоящ се от: K. Lenaerts, председател, T. von Danwitz, заместник-председател, F. Biltgen, K. Jürimäe, M. L. Arastey Sahún, I. Ziemele, J. Passer, O. Spineanu-Matei, председатели на състави, S. Rodin, D. Gratsias, M. Gavalec, Z. Csehi и B. Smulders (докладчик), съдии,

генерален адвокат: R. Norkus,

секретар: C. Strömholm, администратор,

* Език на производството: английски.

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 4 февруари 2025 г.,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 10 април 2025 г.,

постанови настоящото

Решение

1 С жалбата си г-н Alaa Hamoudi иска отмяна на определението на Общия съд на Европейския съюз от 13 декември 2023 г., Hamoudi/Frontex (T-136/22, наричано по-нататък „обжалваното определение“, EU:T:2023:821), с което Общият съд отхвърля иска му на основание член 268 ДФЕС за обезщетение за вредите, които твърди, че е претърпял вследствие на нарушения на правото на Европейския съюз, които Европейската агенция за гранична и брегова охрана (Frontex) е допуснала в рамките на мерките за експулсиране, които гръцките органи са предприели срещу него.

Правна уредба

Регламент (ЕС) 2019/1896

2 Съображения 2, 3, 24, 81 и 103 от Регламент (ЕС) 2019/1896 на Европейския парламент и на Съвета от 13 ноември 2019 година за европейската гранична и брегова охрана и за отмяна на регламенти (ЕС) № 1052/2013 и (ЕС) 2016/1624 (ОВ L 295, 2019 г., стр. 1) гласят:

„(2) Европейска агенция за управление на оперативното сътрудничество по външните граници на държавите членки на Европейския съюз беше създадена с Регламент (ЕО) № 2007/2004 на Съвета [от 26 октомври 2004 година за създаване на Европейска агенция за управление на оперативното сътрудничество по външните граници на държавите членки на Европейския съюз (ОВ L 349, 2004 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 7, стр. 71)]. От 1 май 2005 г., когато започна изпълнението на функциите си, тя успешно подпомага държавите членки при изпълнението на оперативните аспекти на управлението на външните граници чрез съвместни операции и бърза гранична намеса, както и чрез анализ на риска, обмен на информация, връзки с трети държави и връщане на подлежащи на връщане лица.

(3) Европейската агенция за управление на оперативното сътрудничество по външните граници на държавите членки на Европейския съюз беше преименувана на Европейска агенция за гранична и брегова охрана […], означавана обикновено като Frontex, и нейните задачи бяха разширени, като изцяло бе осигурена непрекъснатостта на всички нейни дейности и процедури. Ключовите функции на [Frontex] следва да бъдат създаването на техническа и оперативна стратегия като част от прилагането на цикъла на многогодишната стратегическа политика за европейско интегрирано управление на границите, упражняването на надзор над ефективното функциониране на граничния контрол на външните граници, извършването на анализ на риска и оценки на уязвимостта, предоставянето на по-голяма техническа и оперативна помощ на държавите членки и трети държави чрез съвместни операции и

бърза гранична намеса, осигуряването на практическото изпълнение на мерки при ситуация, която изисква спешни действия по външните граници, предоставянето на техническа и оперативна помощ в подкрепа на операции по търсене и спасяване на бедстващи в морето лица и организирането, координирането и провеждането на операции по връщане и действия за намеса в областта на връщането.

[…]

(24) Разширените задачи и компетентност на [Frontex] следва да бъдат балансирани със засилени гаранции за защита на основните права и повишена отчетност и отговорност, по-специално по отношение на упражняването на изпълнителните правомощия от страна на редовния персонал.

[…]

(81) [Frontex] следва, при пълно зачитане на основните права и без да се засяга отговорността на държавите членки за приемане на решения за връщане, да предоставя техническа и оперативна помощ на държавите членки в процеса на връщането, включително при установяване на самоличността на граждани на трети държави и при други дейности на държавите членки, предхождащи връщането и свързани с него. Освен това [Frontex] следва да подпомага държавите членки при осигуряването на пътни документи за връщане в сътрудничество с органите на съответните трети държави.

[…]

(103) С настоящия регламент се зачитат основните права и се спазват принципите, признати в членове 2 и 6 ДЕС и в Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-долу „Хартата“), по-специално зачитането на човешкото достойнство, правото на живот, забраната на изтезанията и на нечовешкото или унизително отношение или наказание, забраната на трафика на хора, правото на свобода и сигурност, правото на защита на личните данни, правото на достъп до документи, правото на убежище и закрилата срещу извеждане и експулсиране, принципите на забрана за връщане и на недискриминация и правата на детето“.

3 Член 1 от този регламент, озаглавен „Предмет“, предвижда:

„С настоящия регламент се създава европейска гранична и брегова охрана, за да се осигури европейско интегрирано управление на външните граници с цел ефективно управление на тези граници при пълно зачитане на основните права и да се повиши ефективността на политиката на Съюза в областта на връщането.

Настоящият регламент е насочен към справянето с предизвикателствата, свързани с миграцията, и с евентуални бъдещи предизвикателства и заплахи по външните граници. С него се осигурява високо равнище на вътрешна сигурност в рамките на Съюза при пълно зачитане на основните права, като същевременно се гарантира свободното движение на хора в Съюза. Той допринася за разкриването, предотвратяването и борбата с трансграничните престъпления по външните граници“.

4 Член 4 от посочения регламент, озаглавен „Европейска гранична и брегова охрана“, гласи:

„Европейската гранична и брегова охрана е съставена от националните органи на държавите членки, които отговарят за управлението на границите, включително бреговата охрана, доколкото изпълнява задачи по граничен контрол, националните органи, които отговарят за връщането, и [Frontex]“.

5 Член 5 от същия регламент е озаглавен „[Frontex]“ и предвижда в параграфи 3 и 4:

„3. За да се осигури съгласувано европейско интегрирано управление на границите, [Frontex] улеснява и увеличава ефективността на прилагането на мерките на Съюза, свързани с управлението на външните граници, и по-специално [Регламент (ЕС) 2016/399 на Европейския парламент и на Съвета от 9 март 2016 година относно Кодекс на Съюза за режима на движение на лица през границите (Кодекс на шенгенските граници) (ОВ L 77, 2016 г., стр. 1)], и на мерките на Съюза, свързани с връщането.

4. [[Frontex] допринася за непрекъснатото и еднакво прилагане по външните граници на правото на Съюза, включително достиженията на правото на Съюза в областта на основните права, по-специално [Хартата]. Този принос включва обмен на добри практики“.

6 Член 7 от 2019/1896, озаглавен „Споделена отговорност“, гласи следното:

„1. Европейската гранична и брегова охрана прилага европейското интегрирано управление на границите в условията на споделена отговорност на [Frontex] и на националните органи, които отговарят за управлението на границите, включително бреговата охрана, доколкото изпълнява операции за наблюдение на морските граници и всякакви други задачи по граничен контрол. Държавите членки запазват основната отговорност за управлението на своите участъци от външните граници.

[…]

4. [Frontex] оказва подкрепа за прилагането на мерките на Съюза, свързани с управлението на външните граници и изпълнението на решенията за връщане, чрез укрепване, оценяване и координиране на действията на държавите членки и чрез предоставяне на техническа и оперативна помощ при изпълнението на тези мерки и по въпроси в областта на връщането. [Frontex] не оказва подкрепа за изпълнението на мерки и не участва в дейности, свързани с контрола по вътрешните граници. [Frontex] носи пълна отговорност и се отчита за взетите от нея решения и дейностите, за които единствена носи отговорност съгласно настоящия регламент.

[…]“.

7 Член 10 от този регламент, озаглавен „Задачи на [Frontex]“, гласи:

„1. [Frontex] изпълнява следните задачи:

а) извършва мониторинг на миграционните потоци и извършва анализ на риска по отношение на всички аспекти на интегрираното управление на границите;

б) извършва мониторинг на оперативните нужди на държавите членки, свързани с осъществяването на връщанията, включително чрез събиране на оперативни данни;

[…]

д) извършва мониторинг на спазването на основните права във всички свои дейности по външните граници и в операциите по връщане;

[…]

ж) подпомага държавите членки при обстоятелства, които изискват засилена техническа и оперативна помощ по външните граници, като координира и организира съвместни операции, като отчита, че някои ситуации може да включват хуманитарни извънредни ситуации и морски спасителни операции в съответствие с правото на Съюза и международното право;

[…]“.

8 Член 36 от посочения регламент е озаглавен „Действия на [Frontex] по външните граници“ и предвижда в параграф 2:

„[Frontex] организира оказването на подходяща оперативна и техническа помощ за приемащата държава членка и може, като действа в съответствие с приложимото право на Съюза и приложимото международно право, включително принципа на забрана за връщане, да предприеме една или повече от следните мерки:

а) да координира съвместни операции за една или няколко държави членки и да разполага постоянния корпус и техническо оборудване;

б) да организира бърза гранична намеса и да разполага постоянния корпус и техническо оборудване;

[…]

д) в рамките на операциите, посочени в букви а), б) и в) от настоящия параграф, и в съответствие с [Регламент (ЕС) № 656/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 15 май 2014 година за установяване на правила за наблюдението на външните морски граници в контекста на оперативното сътрудничество, координирано от Европейската агенция за управление на оперативното сътрудничество по външните граници на държавите — членки на Европейския съюз (ОВ L 189, 2014 г., стр. 93)], и международното право — да оказва техническа и оперативна помощ на държавите членки и на трети държави в подкрепа на операции по търсене и спасяване на бедстващи в морето лица, които могат да са следствие от операции за наблюдение на границите в морето;

[…]“.

9 Член 37 от същия регламент, озаглавен „Започване на съвместни операции и бърза гранична намеса по външните граници“, гласи:

„1. Държава членка може да поиска от [Frontex] да започне съвместни операции за справяне с нововъзникващи предизвикателства, включително с незаконна имиграция, настоящи и бъдещи заплахи по нейните външни граници или трансгранични престъпления, или да предостави увеличена оперативна и техническа помощ при изпълнението на задълженията ѝ по отношение на контрола на външните граници. Като част от искането държавата членка може също така да посочи профилите на оперативния персонал, нужен за съвместната операция, включително на персонала с изпълнителни правомощия, ако е приложимо.

2. По искане на държава членка, изправена пред ситуация на конкретни и прекомерни предизвикателства, особено когато на места по външните граници пристигат голям брой граждани на трети държави, които се опитват да влязат без разрешение на територията на посочената държава членка, [Frontex] може да осъществи бърза гранична намеса за ограничен срок на територията на приемащата държава членка.

3. Изпълнителният директор оценява, одобрява и координира направените от държавите членки предложения за съвместни операции или бърза гранична намеса. Съвместните операции и бързата гранична намеса се предшестват от задълбочен, надежден и актуален анализ на риска, който дава възможност на [Frontex] да подреди по приоритет предложените съвместни операции и бърза гранична намеса, като отчита степените на въздействие, определени за участъците от външните граници в съответствие с член 34, и наличието на ресурси.

[…]“.

10 Съгласно член 38 от Регламент 2019/1896, озаглавен „Оперативни планове за съвместни операции“:

„1. При подготовката на съвместна операция изпълнителният директор, в сътрудничество с приемащата държава членка, изготвя списък на необходимото техническо оборудване, персонал и профили на персонала — включително, ако е приложимо, на персонала, на когото трябва да бъдат предоставени изпълнителни правомощия в съответствие член 82, параграф 2. […]

2. Изпълнителният директор изготвя оперативен план за съвместни операции по външните граници. Изпълнителният директор и приемащата държава членка, като се консултират своевременно и в тясно сътрудничество с участващите държави членки, постигат съгласие по оперативния план, в който подробно се описват организационните и процедурните аспекти на съвместната операция.

3. Оперативният план е задължителен за [Frontex], приемащата държава членка и участващите държави членки. Той обхваща всички аспекти, които се считат за необходими за провеждането на съвместната операция, включително:

[…]

г) описание на задачите, включително тези, за които са необходими изпълнителни правомощия, отговорностите, включително по отношение на зачитането на основните права и изискванията в областта на защитата на данните, и специалните указания за екипите, включително относно разрешените справки в бази данни и разрешените служебни оръжия, боеприпаси и оборудване в приемащата държава членка;

[…]

и) схема за докладване и оценяване, която включва сравнителни показатели за доклада за оценка, включително относно защитата на основните права, и краен срок за предаване на окончателния доклад за оценка;

[…]

л) общи указания относно това как да се осигурят гаранции за основните права по време на оперативна дейност на [Frontex];

[…]“.

11 Член 39 от този регламент, озаглавен „Процедура за започване на бърза гранична намеса“, предвижда:

„1. Искането на държава членка за започване на бърза гранична намеса включва описание на ситуацията, възможните цели и очакваните нужди, както и необходимите профили на персонала, включително на персонала с изпълнителни правомощия, когато е приложимо. […]

[…]

5. Изпълнителният директор взема решение относно искането за започване на бърза гранична намеса в рамките на два работни дни от датата на получаване на искането. Изпълнителният директор уведомява писмено едновременно засегнатата държава членка и управителния съвет за взетото решение. В решението се посочват основните мотиви, на които то се основава.

[…]

8. Незабавно и във всеки случай не по-късно от три работни дни, считано от датата на решението, изпълнителният директор изготвя и постига съгласие с приемащата държава членка по оперативен план съгласно член 38, параграф 2.

[…]“.

12 Член 44 от посочения регламент, озаглавен „Координиращ служител“, гласи следното:

„1. [Frontex] осигурява оперативното изпълнение на всички организационни аспекти на съвместни операции, пилотни проекти или бърза гранична намеса, включително присъствието на членове на редовния персонал.

[…]

3. Координиращият служител действа от името на [Frontex] във всички аспекти на разполагането на екипите. Задачата на координиращия служител е да насърчава сътрудничеството и координацията между приемащата и участващите държави членки. Координиращият служител се подпомага и консултира от най-малко един наблюдател на основните права. Координиращият служител по-специално:

[…]

б) извършва мониторинг за правилното изпълнение на оперативния план, включително, в сътрудничество с наблюдатели на основните права, по отношение на защитата на основните права и докладва на изпълнителния директор по тези въпроси;

[…]

г) докладва на изпълнителния директор, когато указанията, дадени на екипите от приемащите държави членки, не са в съответствие с оперативния план, по-специално в областта на основните права, и когато е целесъобразно, предлага изпълнителният директор да разгледа възможността за вземане на решение в съответствие с член 46.

[…]“.

13 Член 46 от същия регламент е озаглавен „Решения за спиране, прекратяване или отказ за започване на дейности“ и предвижда в параграфи 4 и 5:

„4. След консултация със служителя по въпросите на основните права и след като бъде информирана засегнатата държава членка, изпълнителният директор оттегля финансирането за всяка дейност на [Frontex] или спира или прекратява, изцяло или частично, всяка дейност на [Frontex], ако счете, че във връзка с тази дейност са налице нарушения на основни права или задължения за международна закрила, които са сериозни или има вероятност да продължат.

5. Изпълнителният директор, след като се консултира със служителя по въпросите на основните права, решава да не започва дейност на [Frontex], за която счита, че още при започване на дейността ще бъдат налице сериозни основания за нейното спиране или прекратяване, защото тя би могла да доведе до сериозни нарушения на основни права или задължения за международна закрила. Изпълнителният директор информира засегнатата държава членка за това решение“.

14 Член 48 от Регламент 2019/1896 е озаглавен „Връщане“ и предвижда в параграф 1:

„Без да разглежда по същество решенията за връщане, които остават от изключителната компетентност на държавите членки, и при зачитане на основните права, общите принципи на правото на Съюза и международното право, включително международната закрила, зачитането на принципа на забрана за връщане и правата на детето, във връзка с връщането, [Frontex]:

а) предоставя техническа и оперативна помощ на държавите членки в областта на връщането, включително при:

i) събирането на информацията, необходима за приемане на решения за връщане, установяване на самоличността на граждани на трети държави, които са обект на процедури за връщане и други дейности на държавите членки, които предхождат връщането и са свързани с него, както и дейности на държавите членки, които следват пристигането и връщането, с цел изграждане на интегрирана система за управление на връщането между компетентните органи на държавите членки с участието на компетентни органи на трети държави и други заинтересовани страни;

[…]“.

15 Член 80 от този регламент, озаглавен „Защита на основните права и стратегия за основните права“, гласи следното:

„1. Европейската гранична и брегова охрана осигурява защитата на основните права при изпълнението на своите задачи съгласно настоящия регламент в съответствие с приложимото право на Съюза, и по-специално Хартата, и приложимото международно право, включително Конвенцията [за статута на бежанците, подписана в Женева на 28 юли 1951 г. (Recueil des traités des Nations unies, том 189, стр. 150, № 2545 (1954 г.)], [допълнена с Протокола за статута на бежанците, подписан в Ню Йорк на 31 януари 1967 г.,], Конвенцията за правата на детето[, приета от Общото събрание на Организацията на обединените нации на 20 ноември 1989 г. (Recueil des traités des Nations unies, том 1577, стр. 3, № 27531 (1990 г.)] и задълженията, свързани с достъпа до международна закрила, и по-специално принципа на забрана за връщане.

За тази цел [Frontex], въз основа на приноса и с одобрението на служителя по въпросите на основните [права], изготвя, прилага и доразвива стратегия и план за действие за основните права, включително ефективен механизъм за наблюдение на зачитането на основните права във всички дейности на [Frontex].

2. При изпълнението на своите задачи европейската гранична и брегова охрана гарантира, че никое лице не се сваля на брега на държава, не се принуждава да влезе в държава, не се отвежда в държава и не се предава или връща по друг начин на нейните органи в нарушение на принципа на забрана за връщане, ако съществува, inter alia, сериозен риск да му бъде наложено смъртно наказание, да бъде подложено на изтезания, преследване или друго нечовешко или унизително отношение или наказание или ако съществува заплаха за живота или свободата му поради неговата раса, вероизповедание, гражданство, сексуална ориентация, принадлежност към определена социална група или политически възгледи, нито на държава, от която съществува риск да бъде експулсирано, преместено, екстрадирано или върнато в друга държава в нарушение на принципа на забрана за връщане.

3. При изпълнението на своите задачи европейската гранична и брегова охрана взема предвид особените потребности на децата, непридружените малолетни и непълнолетни лица, лицата с увреждания, жертвите на трафика на хора, лицата, нуждаещи се от медицинска помощ, лицата, нуждаещи се от международна закрила, бедстващите в морето лица и други особено уязвими лица и посреща тези потребности съобразно своя мандат. Европейската гранична и брегова охрана обръща специално внимание на правата на детето и осигурява зачитането на висшия интерес на детето във всички свои дейности.

[…]“.

16 Член 97 от посочения регламент е озаглавен „Отговорност“ и предвижда в параграф 4:

„В случай на извъндоговорна отговорност [Frontex], в съответствие с основните принципи, които са общи за правото на държавите членки, поправя вредите, причинени от нейните отдели или нейния персонал при изпълнението на техните задължения, включително свързаните с упражняването на изпълнителни правомощия“.

Процедурен правилник на Общия съд

17 Член 88 от Процедурния правилник на Общия съд предвижда:

„1. Процесуално-организационните действия и действията по събиране на доказателства могат да се предприемат или изменят на всеки етап от производството служебно или по искане на някоя от главните страни.

2. В искането по параграф 1 трябва да се посочат точно предметът на исканите действия и причините, които ги обосновават. Когато това искане е направено след първата размяна на писмени изявления, направилата го страна трябва да изложи причините, поради които не е могла да го представи по-рано.

3. Когато е направено искане за извършване на процесуално-организационни действия или действия по събиране на доказателства, председателят дава възможност на другите страни да вземат отношение по това искане“.

18 Член 89 от този правилник гласи:

„1. Целта на процесуално-организационните действия е при възможно най-добри условия да се осигури подготвянето на делата за разглеждане, развитието на производствата и решаването на споровете.

2. Процесуално-организационните действия по-конкретно имат за цел:

а) да се осигури доброто протичане на писмената или устната фаза на производството и да се улесни доказването;

б) да се определят въпросите, по които страните трябва да представят допълнителни доводи или които изискват събиране на доказателства;

в) да се уточни обхватът на исканията, основанията и доводите на страните, както и да се изяснят спорните въпроси помежду им;

г) да се улесни доброволното уреждане на споровете.

3. Процесуално-организационните действия могат да се изразяват по-специално във:

а) задаване на въпроси на страните;

б) приканване на страните да изложат писмени или устни становища по някои аспекти на спора;

в) искане на сведения от страните или от трети лица по член 24, втора алинея от [Статута на Съда на Европейския съюз];

г) искане за представяне на всякакви доказателства във връзка с делото от страните;

д) призоваване на страните на съвещания.

4. Когато се провежда съдебно заседание за изслушване на устните състезания, Общият съд, доколкото е възможно, приканва страните да съсредоточат устните си състезания върху един или повече конкретно определени въпроси“.

19 Член 90, параграф 1 от посочения правилник гласи следното:

„Решението за извършване на процесуално-организационни действия се взема от Общия съд“.

20 Член 91 от същия правилник гласи:

„Без да се засяга действието на разпоредбите на членове 24 и 25 от [Статута на Съда на Европейския съюз], действията по събиране на доказателства включват:

а) лично явяване на страните;

б) искане до страна да представи сведения или всякакви доказателства във връзка с делото;

в) в производствата по жалба, с която се оспорва законосъобразността на отказ на институция да предостави достъп до документи — искане за представяне на документите, достъпът до които е отказан;

г) свидетелски показания;

д) експертиза;

е) оглед“.

21 Съгласно член 92, параграф 1 от Процедурния правилник на Общия съд, последният определя действията, които смята за подходящи, с определение, в което се посочват подлежащите на доказване факти.

22 Член 93 от този правилник предвижда:

„1. Свидетелите, чийто разпит е преценен като необходим, се призовават с определение по член 92, параграф 1, което съдържа:

а) името, качеството и адреса на свидетелите;

б) датата и мястото на разпита;

в) посочване на фактите, които трябва да бъдат установени, и свидетелите, които трябва да бъдат разпитани за всеки от тези факти.

2. Свидетелите се призовават от Общия съд, ако е необходимо, след внасяне на депозит по член 100, параграф 1“.

23 Член 94 от посочения правилник гласи следното:

„1. След като бъде проверена самоличността на свидетелите, председателят ги уведомява, че от тях се изисква да удостоверят истинността на своите показания по предвидения в параграф 5 и в член 97 ред.

2. Свидетелите се разпитват от Общия съд след призоваване на страните. След даване на показанията председателят може, по искане на страните или служебно, да задава въпроси на свидетелите.

3. Същата възможност имат всеки от съдиите и генералният адвокат.

4. С разрешение на председателя представителите на страните могат да задават въпроси на свидетелите.

5. Без да се засяга действието на разпоредбите на член 97, след като даде своите показания, свидетелят полага следната клетва „Заклевам се, че казах истината, цялата истина и нищо друго освен истината“.

6. След изслушване на главните страни Общият съд може да освободи свидетеля от полагане на клетва“.

24 Член 95 от същия правилник предвижда:

„1. Редовно призованите свидетели са длъжни да се явят за разпит.

2. Когато без основателна причина редовно призован свидетел не се яви пред Общия съд, последният може да му наложи глоба в размер до 5 000 [евро] и да постанови ново призоваване на свидетеля на негови собствени разноски.

3. Същата глоба може да се наложи и на свидетел, който без основателна причина откаже да даде показания или да положи клетва“.

25 Член 106 от Процедурния правилник на Общия съд гласи:

„1. Производството пред Общия съд в устната му фаза включва съдебно заседание за изслушване на устните състезания, което се провежда служебно или по искане на някоя от главните страни.

2. В искането си за провеждане на съдебно заседание за изслушване на устните състезания главната страна трябва да посочи причините, поради които иска да бъде изслушана. Искането трябва да се направи в триседмичен срок от съобщението до страните за приключването на писмената фаза на производството. Този срок може да бъде продължен от председателя.

3. В случай че не бъде направено искане по параграф 2, Общият съд може, ако счита, че делото е достатъчно изяснено от доказателствата по преписката, да реши да се произнесе

по иска или жалбата, без да провежда устна фаза на производството. В този случай той все пак може впоследствие да реши да започне устната фаза на производството“.

26 Член 126 от този правилник предвижда:

„Когато разглеждането на иск или жалба явно не е от компетентността на Общия съд или когато искът или жалбата е явно недопустим(а) или явно лишен(а) от всякакво правно основание, Общият съд може по предложение на съдията докладчик във всеки един момент, без да провежда докрай производството, да реши да се произнесе с мотивирано определение“.

Обстоятелствата по спора

27 Обстоятелствата по спора, са описани в точки 2—5 и 10 от обжалваното определение, както следва:

„2 [Жалбоподателят] е сирийски гражданин. Той твърди, че на 28 април 2020 г., когато пристигнал с лодка от Турция, влязъл на гръцка територия, а именно на остров Самос, заедно с група други лица, за да потърси убежище. Освен това той твърди, че след като слязъл на този остров, местната полиция задържала него и останалите лица и същия ден гръцките власти го изпратили обратно в морето, където на следващия ден кораб на турската брегова охрана го взел на борда си и го завел на турска територия (наричан по-нататък „твърдяният инцидент от 28 и 29 април 2020 г.“).

3 Освен това той твърди, че на 29 април 2020 г., по време на престоя му в морето, частен самолет за наблюдение, за който се твърди, че е оборудван с камера и се управлява от Frontex, прелетял два пъти над мястото на инцидента.

4 [Жалбоподателят] заявява, че след твърдения инцидент от 28 и 29 април 2020 г. е бил прехвърлен в център за задържане в Турция, където е бил задържан в продължение на 10 дни. Впоследствие получил заповед за експулсиране и сирийският му паспорт бил конфискуван. Вследствие на това той е попаднал в капан в Турция без достъп до системата за предоставяне на убежище и е пребивавал незаконно под непосредствена заплаха от връщане в Сирия.

5 От писмените му изявления пред Общия съд следва, че междувременно [жалбоподателят] успява да влезе на територията на държавите — членки на Европейския съюз, и да подаде молба за международна закрила в Германия.

[…]

10 По време на твърдения инцидент от 28 и 29 април 2020 г. в същата географската зона са се провеждали две оперативни дейности на Frontex, а именно бързата гранична намеса в Егейско море и съвместната операция „Посейдон“.

Производството пред Общия съд и обжалваното определение

28 На 10 март 2022 г. жалбоподателят подава в секретариата на Общия съд иск, основан на членове 268 и 340 ДФЕС, за обезщетение за вредите, които твърди, че е претърпял поради неправомерното поведение на Frontex в рамките на операциите ѝ в Егейско море,

по-специално при твърдения инцидент от 28 и 29 април 2020 г. На това основание той иска Frontex да бъде осъдена да му заплати сумата от 500 000 евро като обезщетение за неимуществените вреди, които твърди, че е претърпял поради нарушения на членове 38, 46 и 80 от Регламент 2019/1896, както и на член 1 (човешко достойнство), член 2 (право на живот), член 3 (право на неприкосновеност на личността), член 4 (забрана на изтезанията и на нечовешкото или унизително отношение или наказание), член 6 (право на свобода и сигурност), член 18 (право на убежище), член 19 (защита в случай на принудително отвеждане, експулсиране и екстрадиране) и член 21 (недискриминация) от Хартата.

29 На 10 март 2022 г. жалбоподателят иска от Общия съд, от една страна, да предприеме процесуално-организационни действия или действия по събиране на доказателства, с цел Frontex да бъде задължена да представи документи, с които разполага, и от друга страна, да проведе съдебно заседание за изслушване на устните състезания. На 29 април и 18 май 2022 г. жалбоподателят иска от Общия съд да предприеме процесуално-организационни действия за представянето от Frontex на други документи.

30 С обжалваното определение Общият съд отхвърля иска на жалбоподателя в първоинстанционното производство. След като в точки 19—23 от това определение припомня принципите, регулиращи условията за ангажиране на извъндоговорната отговорност на Съюза, а в точки 28—34 от посоченото определение — тези, свързани по-специално с наличието на твърдяната вреда, в точка 36 от същото определение Общият съд обобщава фактите в основата на твърдяната вреда, изтъкнати от жалбоподателя в неговата искова молба в първоинстанционното производство, по следния начин:

„В исковата си молба [жалбоподателят] твърди, че на 28 април 2020 г., около 7,30 ч., 22 души, сред които и той, пристигнали на остров Самос в Гърция. Те пристигнали на плаж в близост до планини, които започнали да изкачват, след като напуснали лодката. Според [жалбоподателя] след като достигнали върха на планината, той направил снимки и видеоклипове, които изпратил на свой познат в Австрия. Групата прекарала няколко часа, като помолила жителите да се обадят в полицията. Когато полицаите пристигнали, те конфискували телефоните им и откарали групата до плажа с пикап, където имало малък кораб и малка лодка. Впоследствие всички членове на групата били качени на борда на малка оранжева лодка, която според [жалбоподателя] представлявала спасителен сал без никакви средства за задвижване. След като се озовала в морето, групата била принудена да смени лодката си още два пъти. Според [жалбоподателя] това бутане и дърпане е продължило през нощта и до следобеда на 29 април 2020 г., когато турската брегова охрана най-накрая ги е прибрала“.

31 В точка 37 от обжалваното определение Общият съд отбелязва, че „[з]а да обоснове тези твърдения относно присъствието и участието си в твърдения инцидент от 28 и 29 април 2020 г., [жалбоподателят] се основава на следните доказателства:

– на първо място, на собствените си свидетелски показания, съдържащи се в приложение A.1 към исковата молба,

– на второ място, на статията в Bellingcat, публикувана в интернет на 20 май 2020 г. (наричана по-нататък [„статията в Bellingcat“]“); и по-специално два видеоклипа в YouTube, съдържащи се в тази статия. В исковата молба е посочена хипервръзка към уебсайта, на който е публикувана статията, както в текста, така и в приложение A.2 към нея,

– и на трето място, на четири снимки, включени в приложение A.2 към исковата молба. Тези снимки представляват цветни снимки на екран от съдържащите се в [статията в Bellingcat] видеоклипове“.

32 В точка 39 от обжалваното определение Общият съд приема, че тези доказателства са явно недостатъчни, за да се установи по безспорен начин, че жалбоподателят е присъствал и участвал в твърдения инцидент от 28 и 29 април 2020 г. На основанията, изложени в точки 40—60 от това определение, той заключава в точка 61 от посоченото определение, че жалбоподателят не е доказал действителното настъпване на вредата, която изтъква, и поради това явно не е изпълнено условието за действително настъпване на вредата.

33 Поради това в точка 62 от същото определение Общият съд отхвърля иска като явно лишен от всякакво правно основание, без да е необходимо да проверява дали са изпълнени останалите условия за извъндоговорната отговорност на Frontex.

Исканията на страните в производството по обжалване

34 Жалбоподателят моли Съда:

– да отмени обжалваното определение;

– да постанови окончателно решение по съществото на спора, ако сметне, че разполага с достатъчно информация от данните в преписката; при условията на евентуалност, да върне делото на Общия съд, който да извърши пълна проверка на фактите, и

– да осъди Frontex да заплати разноските за двете инстанции.

35 Frontex моли Съда:

– да отхвърли жалбата и

– да осъди жалбоподателя да заплати съдебните разноски, включително направените от Frontex разноски.

По жалбата

36 В подкрепа на жалбата си жалбоподателят изтъква едно-единствено основание за обжалване, в което твърди че Общият съд е нарушил принципите, регулиращи тежестта на доказване, при незачитане на правата, гарантирани от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, подписана в Рим на 4 ноември 1950 г. (наричана по-нататък „ЕКПЧ“), чието спазване се налага по силата на член 52, параграф 3 от Хартата като минимален праг на закрила. Това единствено основание се състои от две части, които следва да бъдат разгледани заедно.

Доводи на страните

37 В първата част на единственото си основание жалбоподателят по същество твърди, че в нарушение на принципите, регулиращи тежестта на доказване, в точки 35, 39, 61 и 62 от обжалваното определение Общият съд е приел, че жалбоподателят явно не е доказал в достатъчна степен изпълнението на условието за ангажиране на извъндоговорната отговорност на Съюза, свързано с действителното настъпване на вредата.

38 Както следвало от практиката на Европейския съд по правата на човека (наричан по-нататък „ЕСПЧ“) по делата относно експулсирането на търсещи убежище лица, с оглед на уязвимото положение, в което се намират последните, трябва да се вземат предвид трудностите и дори невъзможността тези лица да се снабдят с доказателства. По-специално, ЕСПЧ приемал, че в такива случаи липсата на преки доказателства не е решаваща, че често е необходимо съмнението да се разглежда в полза на посочените лица, когато се преценява достоверността на техните изявления и представените документи, които ги подкрепят, и че когато същите тези лица са представили начало на доказателство в подкрепа на своята версия за събитията, тежестта на доказване следвало да се прехвърли върху другата страна (вж. в този смисъл решение на ЕСПЧ от 23 август 2016 г., J.K. и др. с/у Швеция, CE:ECHR:2016:0823JUD005916612, § 92—97, решение на ЕСПЧ от 13 февруари 2020 г., N.D. и N.T. с/у Испания, CE:ECHR:2017:1003JUD000867515, § 85 и решение на ЕСПЧ от 18 ноември 2021 г., M.H и др. с/у Хърватия, CE:ECHR:2021:1118JUD001567018, § 268).

39 Като наложил изисквания за доказване, които са трудни и дори невъзможни за изпълнение в контекста на операции по връщане, Общият съд засегнал основните права, гарантирани от Хартата, сред които правото на ефективни правни средства за защита, и всеобхватния режим на правни средства за защита, установен с Договора за функционирането на ЕС. Тези изисквания означавали Frontex да бъде освободена от всякакво правно задължение да предостави относима информация, до която единствено тя има достъп, и от всички последици, произтичащи от непредоставянето на тази информация.

40 Освен това налагането на посочените изисквания довело Общия съд до допускането на грешки в правната квалификация на фактите, както и до изопачаване на доказателствата.

41 Така, първо, преценките на Общия съд в точки 37, 42, 46, 47, 53 и 55 от обжалваното определение, че снимките и видеоклиповете от статията в Bellingcat не позволяват да бъде идентифициран жалбоподателят, нито мястото и датата, на която са направени, изопачавали тези снимки и видеоклипове.

42 Второ, в тези точки Общият съд допуснал грешки в правната квалификация на фактите и нарушил принципа на добро правораздаване, като приел, че представените от жалбоподателя доказателства са твърде неточни, за да могат да се считат за относими и убедителни. В това отношение представените пред Общия съд снимки и видеоклипове позволявали жалбоподателят да бъде идентифициран, както и да бъде потвърдено неговото присъствие по време на твърдения инцидент от 28 и 29 април 2020 г. Тези факти се потвърждавали от доклада на Европейската служба за борба с измамите (OLAF), изготвен в резултат на разследване OC/2020/0866/A1 и отнасящ се до сериозни нередности, допуснати от Frontex, които се изразявали по-специално в това, че е запазила мълчание относно или е замесена в отблъсквания на мигранти (наричан по-нататък „докладът на OLAF“), до който жалбоподателят е получил достъп вследствие на изтичане

на информация в пресата. Жалбоподателят поискал от Общия съд да предприеме процесуално-организационно действие, за да получи този доклад. Това искане обаче не било уважено и дори не било споменато в обжалваното определение.

43 Трето, в точки 40 и 41 от обжалваното определение Общият съд допуснал грешка в правната квалификация на фактите и изопачил доказателствата, като приел, че доказателствената стойност на свидетелските показания на жалбоподателя, приложени към исковата молба в първоинстанционното производство, е твърде ниска, че те не са достатъчно точни и не позволяват да се установи самоличността на другите лица, присъствали по време на твърдения инцидент от 28 и 29 април 2020 г. В този контекст жалбоподателят се позовава на доклада на OLAF, който най-напред доказвал, че съфинансирани от Frontex ресурси са участвали в колективното експулсиране, противно на твърдяното от Frontex в хода на разследването. По-нататък, този доклад свидетелствал за факта, че Frontex е решила да премести въздушните си сили, за да не става свидетел на инциденти в Егейско море, и за факта, че поради страх от ответни действия с цел отмъщение от страна на приемащата държава членка служителите ѝ не са докладвали за инциденти. Тези обстоятелства подкрепяли довода на жалбоподателя, че твърдяният инцидент от 28 и 29 април 2020 г. бил по-скоро случай на неподаване на сигнал за инцидент, отколкото случай на неразкриването му. Накрая, посоченият доклад потвърждавал достоверността на статията в Bellingcat относно твърдения инцидент от 28 и 29 април 2020 г. С оглед на посочените доказателства, представени пред Общия съд, той е трябвало да разгледа съмнението в полза на жалбоподателя, за да установи действителното наличие на разглежданите факти.

44 Във втората част на единственото основание жалбоподателят твърди, че Общият съд е допуснал грешки при прилагане на правото и в правната квалификация на фактите, като в точки 14 и 62 от обжалваното определение е приел, че делото пред него е достатъчно изяснено от материалите по преписката и че искът е явно лишен от всякакво правно основание. По същество жалбоподателят упреква Общия съд, че не е събрал надлежно доказателствата по делото и е приложил неправилно член 126 от Процедурния правилник на Общия съд. По-конкретно, като отказал, без да изложи мотиви, да уважи исканията на жалбоподателя да бъде представен и да се вземе предвид докладът на OLAF, както и трите доклада, съдържащи се в базата данни на приложението за докладване на съвместни операции (Joint Operations Reporting Application) (наричани по-нататък „докладите JORA“), до които Frontex разполага с изключителен достъп, и като отказал да проведе поискано от жалбоподателя съдебно заседание, за да му предостави възможност да даде показания по време на това заседание, Общият съд нарушил принципа на добро правораздаване, както и принципа на равни процесуални възможности, и извършил непълна проверка на фактите. Тези грешки, които засягали установения с Договорите всеобхватен режим на способите за защита и водели до несправедливо освобождаване на Frontex от всякаква отговорност, опорочавали преценките на Общия съд в точки 14, 58, 59, 61 и 62 от обжалваното определение.

45 Жалбоподателят счита също, че противно на поддържаното от Frontex, настоящото основание е допустимо. От една страна, жалбоподателят не се основавал на доказателства, които не се съдържат в преписката, а на искания за процесуално-организационни действия, отправени до Общия съд с цел представяне на документи, до които Frontex имала изключителен достъп. От друга страна, жалбоподателят се позовава на изопачаване на доказателствата, което ясно личи от материалите по делото, поради което не било необходимо Съдът да извършва нова преценка на фактите и доказателствата.

46 Frontex изтъква, че единственото основание е явно недопустимо и при всички положения явно неоснователно.

47 На първо място, тя поддържа, че първата част от единственото основание е недопустима. Най-напред, жалбоподателят се ограничавал до това да поиска преразглеждане на доказателствата или оценка на доказателства, представени за първи път в производството по обжалване. По-нататък, той не посочвал оспорваните точки от обжалваното определение, когато твърди нарушения както на принципите, регулиращи тежестта на доказване, така и на член 52, параграф 3 от Хартата. Освен това жалбоподателят представял като правни въпроси елементи, представляващи фактически преценки. Такъв би бил случаят с въпроса дали съмнението трябва да се разглежда в полза на жалбоподателя по смисъла на практиката на ЕСПЧ. В това отношение Frontex уточнява, че тази съдебна практика не може да има предимство пред правилото от Статута на Съда на Европейския съюз, съгласно което обжалването се ограничава само до правни въпроси. Накрая, Frontex счита, че в много отношения жалбоподателят само повтаря доводите, изложени в първоинстанционното производство.

48 Във всеки случай тази част била отчасти неотносима и отчасти неоснователна. Най-напред, изобщо не се оспорвало, че в статията в Bellingcat не се споменава името на жалбоподателя и че графичното качество на тези видеоклипове е относително лошо. Освен това твърдяното изопачаване или твърдените грешки изобщо не били доказани, тъй като те не личали явно от материалите по делото. По-нататък, докладът на OLAF не бил от значение, тъй като в него по никакъв начин не се установявало, че жалбоподателят е изобразен на представените от него снимки. Накрая, противно на поддържаното от жалбоподателя, Общият съд надлежно взел предвид представените от него доводи и доказателства.

49 На второ място, Frontex счита, че втората част от единственото основание също е недопустима. От една страна, жалбоподателят се основал на доклада на OLAF, който не се съдържал в преписката в първоинстанционното производство. От друга страна, що се отнася до докладите JORA, той не посочвал точките от обжалваното определение, които оспорвал въз основа на тези доклади.

50 Във всеки случай тази част била неоснователна. В това отношение Frontex счита, че жалбоподателят, като се позовава на доклада на OLAF, на докладите JORA или пък на искането си за провеждане на съдебно заседание, за да може да се яви пред Общия съд, не може да оспорва преценката на Общия съд в точка 14 от обжалваното определение, че делото е било достатъчно изяснено от материалите по преписката, нито отхвърлянето на иска като явно лишен от всякакво правно основание в точка 62 от това определение.

51 Що се отнася до искането на жалбоподателя Общият съд да разпореди представянето на доклада на OLAF в неговата цялост, включително приложенията към него, от решение от 16 юли 2009 г., SELEX Sistemi Integrati/Комисия(C-481/07 P, EU:C:2009:461, т. 44), следвало, че Общият съд единствен има правото да преценява евентуалната необходимост от допълване на данните, с които разполага, като разпорежда извършването на процесуално-организационни действия или действия по събиране на доказателства, които не могат да имат за цел да заместят бездействието на ищеца във връзка със събирането на доказателствата. Във всеки случай този доклад не бил от значение, тъй като жалбоподателят не сочи, че името му е цитирано в него или че въпросният доклад позволявал да се установи, че той е изобразен на представените от него снимки в първоинстанционното производство.

52 Освен това, що се отнася до искането на жалбоподателя за провеждане на съдебно заседание за изслушване на устните състезания, за да може да се яви като свидетел, Frontex счита, че жалбоподателят не зачита обстоятелството, че именно Общият съд следва да реши, дали за дадено дело е необходимо изслушване на свидетел или провеждане на съдебно заседание. Frontex уточнява, че след като жалбоподателят не е представил никакво доказателство, че е лице, засегнато от предприетите от гръцките органи мерки и/или изобразено на представените в първоинстанционното производство снимки, Общият съд не е длъжен да предприеме процесуално-организационни действия или действия по събиране на доказателства, тъй като тези действия нямало да позволят събирането на доказателствата, които жалбоподателят е пропуснал да представи. Нито Общият съд, нито Съдът можели да презумират, че жалбоподателят е засегнат от твърдения инцидент от 28 и 29 април 2020 г. Жалбоподателят не посочвал и по какъв начин заседание пред Общия съд би позволило да се установи, че той е едно от лицата, изобразени на представените в първоинстанционното производство снимки с лошо качество.

Съображения на Съда

По допустимостта

53 На първо място, Frontex оспорва допустимостта на единственото основание за обжалване, тъй като по същество жалбоподателят не посочвал достатъчно точно оспорваните от него точки от обжалваното определение.

54 В това отношение от член 256, параграф 1, втора алинея ДФЕС, член 58, първа алинея от Статута на Съда на Европейския съюз и член 168, параграф 1, буква г) и член 169, параграф 2 от Процедурния правилник на Съда следва, че жалбата трябва точно да посочва критикуваните точки от съдебното решение, чиято отмяна се иска, както и конкретните правни доводи, с които се подкрепя това искане, тъй като в противен случай жалбата или твърденията по съответното основание ще бъдат недопустими (решение от 12 декември 2024 г., DD/FRA, C-680/22 P, EU:C:2024:1019, т. 99 и цитираната съдебна практика).

55 Съответно не отговаря на тези изисквания и трябва да се обяви за недопустимо основание, чиито доводи не са достатъчно ясни и точни, за да позволят на Съда да упражни контрола си за законосъобразност, по-специално защото съществените обстоятелства, на които почива основанието, не следват достатъчно последователно и разбираемо от текста на тази жалба, който е формулиран неясно и двусмислено в това отношение. Съдът също така е постановил, че трябва да се отхвърли като явно недопустима жалба, която няма съгласувана структура, ограничавайки се до общи твърдения, без да съдържа точни указания относно точките от обжалваното решение, които евентуално са опорочени от грешка при прилагане на правото (решение от 12 декември 2024 г., DD/FRA, C-680/22 P, EU:C:2024:1019, т. 100 и цитираната съдебна практика).

56 В случая в единственото си основание жалбоподателят излага последиците от твърдените нарушения на принципите, уреждащи тежестта на доказване, с оглед на правата, гарантирани от ЕКПЧ и член 52, параграф 3 от Хартата, от една страна, за събирането на доказателствата от Общия съд по настоящото дело и от друга страна, за преценката на Общия съд на доказателствата в преписката в първоинстанционното производство. Освен това във всяка част от това основание жалбоподателят указва точките от обжалваното определение, които били опорочени от посочените грешки при прилагане на правото. От

това следва, че съществените обстоятелства, на които почива това основание, следват достатъчно последователно и разбираемо от текста на жалбата и че доводите на жалбоподателя са достатъчно ясни и точни, за да позволят на Съда да упражни своя контрол за законосъобразност.

57 Следователно възражението за недопустимост, основано на липсата на достатъчно точно посочване на оспорените точки от обжалваното определение, трябва да се отхвърли.

58 На второ място, Frontex поддържа, че жалбата е недопустима, тъй като в нея жалбоподателят се опитвал да представи фактически въпроси като правни и искал от Съда да извърши нова преценка на фактите или доказателствата. По-специално, Frontex изтъква, че въпросът за наличието на съмнение, което следвало да се разглежда в полза на жалбоподателя, е фактически въпрос и че изводите от практиката на ЕСПЧ относно тежестта на доказване, възложена на търсещите убежище лица по дела за експулсиране, не могат да имат предимство пред правилото от Статута на Съда на Европейския съюз, съгласно което обжалването се ограничава само до правни въпроси.

59 В това отношение съгласно член 256 ДФЕС и член 58, първа алинея от Статута на Съда на Европейския съюз обжалването пред Съда се ограничава само до правни въпроси. Общият съд единствен е компетентен да установява и преценява относимите факти, както и да преценява доказателствата. Следователно преценката на фактите и на доказателствата, освен в случай на тяхното изопачаване, не е правен въпрос, който в това си качество да подлежи на контрол от Съда в рамките на производство по обжалване (решение от 10 септември 2024 г., Google и Alphabet/Комисия (Google Shopping), C-48/22 P, EU:C:2024:726, т. 61 и цитираната съдебна практика).

60 При все това въпросът дали с оглед на практиката на ЕСПЧ и на член 52, параграф 3 от Хартата правилата относно тежестта на доказване, приложими към лица, намиращи се в положение като това на жалбоподателя, трябва да бъдат адаптирани по такъв начин, че съмнението да се разглежда в полза на тези лица, е правен въпрос. Всъщност въпросът, свързан с разпределянето на тежестта на доказване, макар да е възможно да се отрази на фактическите констатации на Общия съд, съставлява правен въпрос (решение от 6 януари 2004 г., BAI и Комисия /Bayer, C-2/01 P и C-3/01 P, EU:C:2004:2, т. 61).

61 Освен това в жалбата си жалбоподателят излага конкретни мотиви за изопачаването, за което твърди, че е извършено от Общия съд. Следователно твърдяното изопачаване не е равносилно на искане за нова преценка на фактите или доказателствата.

62 От това следва, че възражението за недопустимост, основано на представянето на фактически въпроси като правни, също трябва да се отхвърли.

63 На трето място, доколкото Frontex оспорва допустимостта на жалбата, като изтъква, че жалбоподателят само повтаря изложените в първоинстанционното производство доводи, от практиката на Съда несъмнено следва, че не може в жалбата до Съда просто да се повтарят вече изложените пред Общия съд основания и доводи, без да се посочват доводи, с които се цели да се установи, че Общият съд е допуснал грешка при прилагане на правото (решение от 26 юни 2025 г., Mainova/Комисия, C-484/23 P, EU:C:2025:482, т. 56 и цитираната съдебна практика). В случая обаче жалбоподателят изтъква конкретни доводи, за да докаже, че в обжалваното определение Общият съд е допуснал грешки при прилагане на правото, поради което това възражение за недопустимост трябва да се отхвърли.

64 С оглед на изложените по-горе съображения жалбата на жалбоподателя е допустима.

По същество

65 Жалбоподателят изтъква по същество, че Общият съд е нарушил принципите, уреждащи тежестта на доказване, че е изопачил доказателствата и че е допуснал грешки в правната квалификация на фактите, като е приел, че представените от него доказателства са явно недостатъчни, за да се установи убедително присъствието и участието му в твърдения инцидент от 28 и 29 април 2020 г., и следователно не е доказал действителното настъпване на вредата, която изтъква, а оттам и удовлетворяването на условието за действително настъпване на вредата, от което зависи ангажирането на извъндоговорната отговорност Съюза за действията на Frontex.

– Предварителни бележки

66 На първо място, следва да се припомни, че Frontex е агенция на Съюза, създадена с Регламент № 2007/2004 с цел да се подобри интегрираното управление на външните граници на Съюза, понастоящем посочено в член 77, параграф 1, буква в) ДФЕС. От член 7, параграфи 1 и 4 от Регламент 2019/1896 следва, че макар Frontex и националните органи, които отговарят за управлението на границите, да носят споделена отговорност в това отношение, Frontex носи пълна отговорност и се отчита за взетите от нея решения и за дейностите, за които единствена носи отговорност съгласно този регламент.

67 Член 97, параграф 4 от Регламент 2019/1896 — подобно на член 340, втора алинея ДФЕС, който конкретизира — предвижда, че в случай на извъндоговорна отговорност Frontex, в съответствие с основните принципи, които са общи за правото на държавите членки, поправя вредите, причинени от нейните отдели или нейния персонал при изпълнението на техните задължения. Следователно практиката на Съда относно тази разпоредба от Договора за функционирането на ЕС е релевантна в настоящия случай.

68 Според установената практика на Съда Съюзът носи извъндоговорна отговорност на основание член 340, втора алинея ДФЕС при наличието на съвкупност от условия, а именно наличието на достатъчно съществено нарушение на правна норма, с която се цели да се предоставят права на частноправните субекти, действителното наличие на вреда и наличието на причинно-следствена връзка между неизпълнението на задължението на автора на акта и претърпяната от увредените лица вреда (вж. решения от 5 март 1996 г., Brasserie du pêcheur и Factortame, C-46/93 и C-48/93, EU:C:1996:79, т. 51, и от 5 март 2024 г., Kočner/Europol, C-755/21 P, EU:C:2024:202, т. 117 и цитираната съдебна практика).

69 От тази съдебна практика следва също, че щом едно от тези условия не е изпълнено, искът трябва да се отхвърли изцяло, без да е нужно да се разглеждат другите условия за извъндоговорната отговорност на Съюза и че съдът на Съюза не е задължен да разгледа тези условия в определен ред (решение от 21 декември 2023 г., United Parcel Service/Комисия, C-297/22 P, EU:C:2023:1027, т. 61 и цитираната съдебна практика).

70 Що се отнася по-специално до второто от тези условия относно наличието на вреда, вредата, чието поправяне се иска, трябва да е действителна и сигурна (вж. в този смисъл решение от 14 октомври 2014 г., Giordano/Комисия, C-611/12 P, EU:C:2014:2282, т. 36 и цитираната съдебна практика).

71 На второ място, що се отнася до правилата относно тежестта на доказване и събирането на доказателствата, свързани с ангажирането на извъндоговорната отговорност на Съюза на основание член 340, втора алинея ДФЕС, по принцип страната, която търси защита по реда за реализиране на тази отговорност, трябва да представи убедителни доказателства за изпълнението на условията за нейното ангажиране. В този смисъл тази страна е длъжна, по-специално, да представи такива доказателства за наличието и обхвата на твърдяната от нея вреда (вж. в този смисъл решение от 12 декември 2024 г., Nemea Bank/ЕЦБ и др., C-181/22 P, EU:C:2024:1020, т. 60 и цитираната съдебна практика). За тази цел посочената страна по принцип има възможността да привежда доказателствени средства от всякакво естество, тъй като принципът в правото на Съюза е този на свобода при събирането на доказателствата (вж. в този смисъл решение от 12 декември 2024 г., DD/FRA, C-130/22 P, EU:C:2024:1018, т. 92 и цитираната съдебна практика).

72 При все това при упражняването на компетентността, която член 268 ДФЕС във връзка с член 256, параграф 1 ДФЕС предоставя на Общия съд да разглежда като първа инстанция спорове относно поправянето на вредите, посочени в член 340, втора и трета алинея ДФЕС, и на Съда да разглежда тези спорове в производство по обжалване, съдът на Съюза трябва да осигури ефективна съдебна защита на частноправните субекти.

73 Всъщност искът за обезщетение по член 268 ДФЕС трябва да се преценява от гледна точка на цялата система за съдебна защита на частноправните субекти, въведена с Договорите, и допринася за ефективността на посочената защита (решение от 6 октомври 2020 г., Bank Refah Kargaran/Съвет, C-134/19 P, EU:C:2020:793, т. 34 и цитираната съдебна практика).

74 В това отношение следва да се припомни, че както следва от член 2 ДЕС, Съюзът се основава по-конкретно на ценностите на равенството и на правовата държава. Самото наличие обаче на ефективен съдебен контрол, чието предназначение е да гарантира спазването на разпоредбите от правото на Съюза, е неделимо свързано със съществуването на правовата държава (решение от 25 юни 2020 г., SATCEN/KF, C-14/19 P, EU:C:2020:492, т. 58 и цитираната съдебна практика).

75 Впрочем съгласно първата алинея от член 47 от Хартата, който препотвърждава принципа на ефективна съдебна защита, всеки, чиито права и свободи, гарантирани от правото на Съюза, са били нарушени, трябва да има право на ефективни правни средства за защита пред съд в съответствие с предвидените в този член условия (решение от 6 октомври 2020 г., Bank Refah Kargaran/Съвет, C-134/19 P, EU:C:2020:793, т. 36 и цитираната съдебна практика).

76 Освен това следва да се напомни, че както е видно от преамбюла на Решение 88/591/ЕОВС, ЕИО, Евратом на Съвета от 24 октомври 1998 година за създаване на Първоинстанционен съд на Европейските общности (ОВ L 319, 1988 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 1, том 1, стр. 67), Общият съд е създаден, за да поддържа качеството и ефективността на съдебния контрол в правния ред на Общността, понастоящем правния ред на Съюза. В това отношение в преамбюла се уточнява, че предоставянето на компетентност на Общия съд да разглежда като първа инстанция искове и жалби, изискващи внимателно проучване на сложни факти, като по този начин се създава двуинстанционен съдебен контрол, може да подобри съдебната защита на индивидуални интереси.

77 Следователно прилагането от Общия съд на правилата относно тежестта на доказване и събирането на доказателствата не може да накърни ефективността на съдебната защита на правата, които правото на Съюза предоставя на частноправните субекти. Такова прилагане не може по-специално да доведе до налагане на една от страните на прекомерна, дори невъзможна за изпълнение тежест на доказване (probatio diabolica) или до поставяне под въпрос на принципа на равни процесуални възможности, който предполага, както Съдът е постановил, задължението да се осигури на всяка от страните разумна възможност да представи своята позиция при условия, които не я поставят в явно неблагоприятно положение спрямо противната страна (решение от 17 ноември 2022 г., Harman International Industries, C-175/21, EU:C:2022:895, т. 62 и цитираната съдебна практика).

78 Така при прилагането на тези правила Общият съд трябва да осигури пълното зачитане на правото на ефективни правни средства за защита, гарантирано от член 47 от Хартата, като вземе предвид конкретните обстоятелства по делото, с което е сезиран. Ако с оглед на тези обстоятелства се окаже, че прилагането на посочените правила възлага на страна по спора прекомерно трудна, дори невъзможна за удовлетворяване доказателствена тежест, се налага тези правила да бъдат адаптирани.

79 На трето място, следва да се припомни, че на Общия съд са предоставени правомощия за подготвянето за разглеждане и за събирането на доказателствата по делата, с които е сезиран. Всъщност по силата на членове 88 и 89 от Процедурния правилник Общият съд може да предприеме процесуално-организационни действия, които имат за цел при възможно най-добри условия да се осигури подготвянето на делата за разглеждане, развитието на производствата и решаването на споровете. Както следва от съвместния прочит на член 24 от Статута на Съда на Европейския съюз, приложим за Общия съд по силата на член 53 от него, и на член 89 от Процедурния правилник на Общия съд, Общият съд може да вземе мерки, състоящи се по-специално в това да изисква от страните да представят всички документи и да предоставят цялата информация, която той счита за необходима. Член 91 от този процедурен правилник позволява на Общия съд да предприеме действия по събиране на доказателства, които включват по-специално лично явяване на страните и искане до тези страни да представят сведения или всякакви доказателства във връзка с делото. Освен това по силата на членове 26—30 от Статута на Съда на Европейския съюз, приложими за Общия съд по силата на член 53 от него във връзка с членове 93—95 от Процедурния правилник на Общия съд, Общият съд може да изслушва свидетели под клетва. Накрая, при провеждането на съдебно заседание член 32 от Статута на Съда на Европейския съюз, приложим за Общия съд по силата на член 53 от него, позволява на Общия съд да изслушва страните и свидетелите.

80 Макар че наистина Общият съд решава дали е необходимо да използва тези правомощия (вж. в този смисъл решение от 28 януари 2016 г., Heli-Flight/AESA, C-61/15 P, EU:C:2016:59, т. 94 и цитираната съдебна практика), това не променя факта, че Общият съд трябва да упражнява посочените правомощия при пълно спазване на изискванията, произтичащи от член 47 от Хартата. Следователно, когато прилагането на правилата относно тежестта на доказване и събирането на доказателствата по изключение не позволява да се гарантира ефективна съдебна защита на жалбоподателя, за да осигури тази защита, която е от основно значение в Съюза като правов съюз, Общият съд трябва да използва същите правомощия, за да допълни данните, с които разполага по делото, което е висящо пред него.

81 Така Общият съд не може да се задоволи с отхвърлянето на твърденията на жалбоподателите поради липсата на достатъчно доказателства, тъй като от него зависи — по специално като уважи искането на тези страни да разпореди действия по събиране на доказателства, каквото е представянето на документи — да отстрани несигурността, която може да съществува по отношение на точността на тези твърдения, или да обясни причините, поради които такъв документ не може, при всички положения и каквото и да е съдържанието му, да бъде релевантен за решаването на спора (вж. в този смисъл решение от 4 март 1999 г., Ufex и др./Комисия, C-119/97 P, EU:C:1999:116, т. 110 и 111, и определение от 4 октомври 2007 г., Olsen/Комисия, C-320/05 P, EU:C:2007:573, т. 64).

82 В същия ред на мисли от постоянната практика на Общия съд следва, че той се намесва в издирването на доказателства в полза на жалбоподател в рамките на процесуално-организационните действия в изключителни случаи, когато този жалбоподател действително се нуждае от тях, за да подкрепи доводите си, и се сблъсква с трудности при достъпа или с отказ на достъп (вж. в този смисъл решения на Общия съд от 25 септември 2002 г., Ajour и др./Комисия, T-201/00 и T-384/00, EU:T:2002:224, т. 75, от 16 октомври 2013 г., TF1/Комисия, T-275/11, EU:T:2013:535, т. 116, и от 11 декември 2014 г., van der Aat и др./Комисия, T-304/13 P, EU:T:2014:1055, т. 61, и определение на Общия съд от 4 февруари 2005 г., Aguar Fernandez и др./Комисия, T-20/04, EU:T:2005:35, т. 36).

83 За да може Общият съд да се намеси при събирането на доказателствата, страната, която е поискала това, трябва все пак да представи поне минимум от доказателства, установяващи полезността на исканата намеса за нуждите на производството (вж. в този смисъл решение от 28 юли 2011 г., Diputación Foral de Vizcaya и др./Комисия, C-474/09 P—C-476/09 P, EU:C:2011:522, т. 92 и цитираната съдебна практика).

84 В производство по обжалване, в което се оспорва прилагането от Общия съд на правилата относно тежестта на доказване и събирането на доказателствата, Съдът следва да провери дали Общият съд е изпълнил задълженията, посочени в точки 78 и 80 от настоящото решение, при пълно спазване на изискванията, произтичащи от член 47 от Хартата.

85 Именно с оглед на тези предварителни уточнения следва да се провери дали в случая Общият съд не е изпълнил задължението си да адаптира правилата относно тежестта на доказване и събирането на доказателствата, за да осигури ефективна съдебна защита.

– По необходимостта от адаптиране на тежестта на доказване

86 В точка 39 от обжалваното определение Общият съд счита, че представените от жалбоподателя доказателства са били явно недостатъчни, за да се докаже по безспорен начин, че е присъствал и участвал в твърдения инцидент от 28 и 29 април 2020 г.

87 За да се определи дали, както твърди жалбоподателят, това съображение е опорочено от грешка при прилагане на правото, тъй като Общият съд не се е съобразил с необходимостта тежестта на доказване да бъде адаптирана с оглед на конкретните обстоятелства на иска му за извъндоговорна отговорност срещу Съюза за вреди, които сочи, че е претърпял във връзка с твърдените нарушения на член 46, параграфи 4 и 5 от Регламент 2019/1896 и на основните му права, изведени от членове 1—4, 6, 18, 19 и 21 от Хартата от Frontex по време на този предполагаем инцидент, трябва да се отбележи, че този иск има следните особености.

88 Първо, въпросният твърдян инцидент се състоял в операция по връщане от територията на Съюза по море към трета държава на лица, които като жалбоподателя са избягали от страната си на произход, без на тези лица да е била предоставена възможност да подадат молба за международна закрила на тази територия. Такава операция по отблъскване обаче се характеризира с голяма уязвимост на лицата, които са подложени на това отблъскване, както и с неустановяване на самоличността и с липсата на индивидуално третиране на тези лица от страна на органите. Освен това към момента на настъпване на фактите посочените лица са в положение, което много трудно им позволява да съберат доказателства, за да установят такива факти, и дори изключва всякаква възможност в това отношение, по-специално когато националните органи са конфискували телефоните на посочените лица.

89 Второ, както следва от точка 10 от обжалваното определение, по време на твърдения инцидент от 28 и 29 април 2020 г. в географската зона, в която се е състоял твърденият инцидент, са се провеждали две оперативни дейности на Frontex, а именно бързата гранична намеса в Егейско море и съвместната операция „Посейдон“.

90 Както обаче следва от членове 1 и 4 от Регламент 2019/1896, Frontex е агенция на Съюза, която заедно с националните органи, посочени в член 4, съставлява европейската гранична и брегова охрана, която отговаря за осигуряването на европейско интегрирано управление на външните граници с цел ефективно управление на тези граници при пълно зачитане на основните права и повишаване на ефективността на политиката на Съюза в областта на връщането.

91 От съображение 3 от Регламент 2019/1896 по-специално следва, че за тази цел на Frontex са възложени разширени задачи и компетентност в областта на контрола на външните граници на Съюза, които, както се посочва в съображение 24 от този регламент, са балансирани със засилени гаранции за защита на основните права, както и с повишена отчетност и отговорност на тази агенция.

92 Така съгласно член 5, параграф 3 от Регламент 2019/1896 Frontex улеснява и увеличава ефективността на прилагането на мерките на Съюза, свързани с управлението на външните граници и с връщането. В това отношение член 7, параграф 4 от този регламент уточнява, че Frontex оказва подкрепа за прилагането на тези мерки чрез укрепване, оценяване и координиране на действията на държавите членки и чрез предоставяне на техническа и оперативна помощ при изпълнението на тези мерки. Освен това член 10, параграф 1, букви а), б) и ж) от посочения регламент предвижда, че Frontex изпълнява следните задачи: извършва мониторинг на миграционните потоци и анализ на риска по отношение на всички аспекти на интегрираното управление на границите, извършва мониторинг на оперативните нужди на държавите членки, свързани с осъществяването на връщанията, включително чрез събиране на оперативни данни, както и подпомага държавите членки при обстоятелства, които изискват засилена техническа и оперативна помощ по външните граници, като координира и организира съвместни операции, като отчита, че някои ситуации може да включват хуманитарни извънредни ситуации и морски спасителни операции в съответствие с правото на Съюза и международното право.

93 Същевременно, както се посочва в съображение 103 от Регламент 2019/1896, с този регламент се зачитат основните права и се спазват принципите, признати в членове 2 и 6 ДЕС и в Хартата. Така член 5, параграф 4 от посочения регламент предвижда, че Frontex допринася за прилагането по външните граници на достиженията на правото на

Съюза в областта на основните права, по-специално Хартата, а член 10, параграф 1, буква д) от същия регламент възлага на Frontex задачата да извършва мониторинг на спазването на основните права във всички свои дейности по външните граници и в операциите по връщане.

94 Член 80, параграфи 1 и 2 от Регламент 2019/1896 уточнява в това отношение, че европейската гранична и брегова охрана осигурява защитата на основните права при изпълнението на своите задачи съгласно същия регламент в съответствие с приложимото право на Съюза, и по-специално Хартата, и приложимото международно право, включително Конвенцията за статута на бежанците, подписана в Женева на 28 юли 1951 г. (Recueil des traités des Nations unies, том 189, стр. 150, № 2545 (1954), допълнена с Протокола за статута на бежанците, подписан в Ню Йорк на 31 януари 1967 г., Конвенцията за правата на детето, приета от Общото събрание на Организацията на обединените нации на 20 ноември 1989 г. (Recueil des traités des Nations unies, том 1577, стр. 3) № 27531 (1990) и задълженията, свързани с достъпа до международна закрила, и по-специално принципа на забрана за връщане. В частност при изпълнението на своите задачи тя гарантира, че никое лице не се сваля на брега на държава, не се принуждава да влезе в държава, не се отвежда в държава и не се предава или връща по друг начин на нейните органи в нарушение на принципа на забрана за връщане.

95 Освен това, що се отнася до техническата и оперативната помощ в областта на връщането, член 48, параграф 1, буква а), подточка i) от Регламент 2019/1896 във връзка със съображение 81 от този регламент уточнява, че тази помощ трябва да се предоставя при пълно зачитане на основните права и включва установяване на самоличността на гражданите на трети държави, които са обект на процедури за връщане и други дейности на държавите членки, които предхождат връщането.

96 Като се имат предвид задачите ѝ по извършване на мониторинг, събиране на оперативни данни, подпомагане на органите на държавите членки и задължението ѝ да допринася за прилагането на достиженията на правото на Съюза в областта на основните права по външните граници на Съюза, Frontex по принцип може да разполага с релевантна информация, за да се докаже наличието на отблъсквания.

97 На още по-силно основание тази агенция може да разполага с такава информация, що се отнася до географските зони, в които участва в конкретни оперативни дейности, каквито в случая са бързата гранична намеса в Егейско море и съвместната операция „Посейдон“, посочени в точка 89 от настоящото решение, които са се провеждали към момента и в географската зона на твърдения инцидент от 28 и 29 април 2020 г.

98 Всъщност, както следва от член 36, параграф 2, букви а), б) и д), член 37, параграфи 1—3, член 38, параграф 2 и член 39, параграфи 5 и 8 от Регламент 2019/1896, изпълнителният директор на Frontex следва да оценява, одобрява и координира такива оперативни дейности и да изготвя съвместно с приемащата държава членка и съгласувано с участващите държави членки оперативния план за тях.

99 Съгласно член 38, параграф 3, букви г), и) и л) от този регламент обаче оперативният план е задължителен както за Frontex, така и за тези държави членки, що се отнася по-специално до описанието на задачите, схемата за докладване и оценяване и общите указания с цел да се осигурят гаранции за основните права по време на такава оперативна дейност.

100 Frontex е длъжна по-специално да следи за спазването на основните права при оперативното изпълнение от координиращите служители, които съгласно член 44, параграф 1 и параграф 3, букви б) и г) от посочения регламент имат за задача да извършват мониторинг за правилното изпълнение на оперативния план и да докладват на изпълнителния директор, когато указанията, дадени на екипите от приемащите държави членки, не са в съответствие с оперативния план, по-специално в областта на защитата на основните права.

101 Освен това по силата на член 46, параграф 4 от същия регламент изпълнителният директор на Frontex спира или прекратява дейностите на тази агенция, ако счете, че във връзка с тях са налице нарушения на основни права или задължения за международна закрила, които са сериозни или има вероятност да продължат.

102 Освен това задължението да допринася за прилагането на достиженията на правото на Съюза в областта на основните права по външните граници на Съюза, което произтича от разпоредбите, посочени както в предходната точка, така и в точки 93—95 от настоящото решение, обвързва Frontex да сътрудничи надлежно при всяко административно разследване или съдебно производство относно предполагаеми нарушения на тези основни права по външните граници на Съюза.

103 Трето, важно е да се отбележи, че искът за извъндоговорна отговорност на основание член 268 ДФЕС може да представлява единственото средство за защита, което може да гарантира в достатъчна степен съдебна защита пред съда на Съюза срещу Frontex.

104 С оглед на тези особености на иска за извъндоговорна отговорност, предявен срещу Съюза поради твърдени незаконосъобразности, допуснати от Frontex във връзка с операция по отблъскване към трета държава, от която лица като жалбоподателя твърдят, че са пострадали, от тези лица не може да се изисква да представят убедителни доказателства за провеждането на тази операция и за присъствието си по време на нея.

105 Всъщност, както посочва по същество и генералния адвокат в точка 52 от своето заключение, ако тежестта на доказване, която посочените лица носят, не бъде адаптирана, това би могло да възпрепятства всяка жалба или иск на жертвите на операция по отблъскване срещу Frontex за извършени от тази агенция действия, за които се твърди, че са незаконосъобразни, като на Frontex се предостави фактически имунитет и така се застраши ефективната защита на основните права на тези жертви, закрепени по-специално в членове 18, 19 и 47 от Хартата.

106 В този смисъл, когато лица твърдят, че са станали жертва на операция по отблъскване, пълното зачитане на правото на ефективни правни средства за защита, гарантирано от член 47 от Хартата, изисква за тези лица да е достатъчно да представят начало на доказателство за провеждането на тази операция, в която участва Frontex, и за своето присъствие при провеждането ѝ.

107 Този извод е в съответствие с практиката на ЕСПЧ.

108 Всъщност съгласно член 52, параграф 3 от Хартата Съдът трябва да вземе предвид като минимален праг на закрила правата, гарантирани от ЕКПЧ, които съответстват на правата по Хартата (вж. в този смисъл решение от 3 април 2025 г., Alchaster II, C-743/24, EU:C:2025:230, т. 24). Така Съдът трябва да следи даденото от него тълкуване на член 47 от

Хартата, първа и втора алинея от който съответстват на член 6, параграф 1 и на член 13 от ЕКПЧ, да осигурява равнище на защита, което да не накърнява равнището на защита, гарантирано от тези разпоредби на ЕКПЧ, както са тълкувани от ЕСПЧ (вж. в този смисъл решение от 10 септември 2024 г., KS и др./Съвет и др., C-29/22 P и C-44/22 P, EU:C:2024:725, т. 77 и цитираната съдебна практика).

109 ЕСПЧ обаче последователно е постановявал в контекста на колективно експулсиране на мигранти, че когато в основата на оплакването на жалбоподател е неустановяването на самоличността и липсата на индивидуално третиране от страна на органите на държавата, той може да представи само начало на доказателство в подкрепа на представената от него версия на фактите. За тази цел е достатъчно жалбоподателят да представи подробен, конкретен и непротиворечив разказ за въпросните събития (вж., по-специално решения на ЕСПЧ от 13 февруари 2020 г., N.D. и N.T. с/у Испания, CE:ECHR:2020:0213:JUD000867515, § 85, от 18 ноември 2021 г., M.H и др. с/у Хърватия, CE:ECHR:2021:1118JUD001567018, § 268, и от 7 януари 2025 г., A.R.E с/у Гърция, CE:ECHR:2025:0107JUD001578321, § 214).

110 От това следва, че в точка 39 от обжалваното определение Общият съд е допуснал грешка при прилагане на правото, като е приел, че следва да се прецени дали жалбоподателят е представил убедителни доказателства за своето присъствие и участие в твърдения инцидент от 28 и 29 април 2020 г., вместо да провери дали жалбоподателят е представил начало на доказателство за това присъствие и участие.

111 Тази грешка при прилагане на правото неизбежно е опорочила преценката на Общия съд в точки 40—57 от обжалваното определение на представените от жалбоподателя доказателства, тъй като тази преценка е извършена с оглед на твърде висок стандарт на доказване.

112 Макар тази грешка при прилагане на правото да е достатъчна за отмяната на обжалваното определение, за да се гарантира пълното спазване на изискванията, произтичащи от член 47 от Хартата, Съдът все пак трябва да прецени въз основа на констатациите на Общия съд дали жалбоподателят е представил начало на доказателство за своето присъствие и участие в твърдения инцидент от 28 и 29 април 2020 г.

– По наличието на начало на доказателство

113 В точка 37 от обжалваното определение Общият съд отбелязва, че за да докаже присъствието и участието си в твърдения инцидент от 28 и 29 април 2020 г., жалбоподателят се основава, на първо място, на собствените си свидетелски показания, на второ място, на статията в Bellingcat, и на трето място, на четири снимки, които представляват цветни снимки на екрана от съдържащите се в тази статия видеоклипове.

114 За да се определи дали тези доказателства, изтъкнати и представени от жалбоподателя, могат да се считат за достатъчни, за да представляват начало на доказателство за неговото присъствие и за участието му в твърдения инцидент от 28 и 29 април 2020 г., следва преди всичко да се отбележи, както правилно припомня Общият съд в точки 31 и 32 от обжалваното определение, че принципът на свободна преценка на доказателствата е следствие от принципа на свобода при събиране на доказателствата. Съгласно първия принцип единственият релевантен критерий за преценка на доказателствената сила на

редовно представените доказателства е тяхната достоверност (решение от 26 септември 2018 г., Infineon Technologies/Комисия, C-99/17 P, EU:C:2018:773, т. 65 и цитираната съдебна практика).

115 Що се отнася, на първо място, до писмените свидетелски показания на жалбоподателя, следва да се припомни, че преценката на доказателствената им сила изисква да се провери достоверността на тези свидетелски показания и правдоподобността на съдържащата се в тях информация, като се отчетат по-специално обстоятелствата при съставянето на тези свидетелски показания, както и техният адресат, и да се прецени дали предвид съдържанието им те изглеждат логични и достоверни (вж. по аналогия определение от 12 юни 2019 г., OY/Комисия, C-816/18 P, EU:C:2019:486, т. 4 (т. 6 от позицията, приета от генералния адвокат Pikamäe).

116 По-специално, свидетелските показания на жалбоподателя не могат да се отхвърлят под предлог, че са с ниска доказателствена стойност, без да се вземат предвид всички представени в конкретния случай доказателства.

117 От това следва, че в точки 33 и 40 от обжалваното определение Общият съд е допуснал грешка при прилагане на правото, като е приел, че по принцип свидетелските показания на самия жалбоподател имат ниска доказателствена стойност.

118 Както е видно от констатациите в точки 36 и 37 от това определение, в писмените си свидетелски показания, приложени към жалбата пред Общия съд, жалбоподателят е дал подробно и последователно описание на пътуването си към остров Самос, потвърждавайки също, че то се е осъществило през април 2020 г., и на операцията по отблъскване, от която той твърди, че е пострадал, след като е достигнал този остров.

119 Въз основа на тези констатации обаче Общият съд е трябвало да заключи, че писмените свидетелски показания на жалбоподателя са достатъчно подробни, конкретни и непротиворечиви, за да представляват начало на доказателство за факта, че жалбоподателят действително е бил жертва на операция по отблъскване от остров Самос през април 2020 г.

120 Преценката на Общия съд в точка 41 от обжалваното определение, че тези свидетелски показания съдържат няколко изявления, които не са достатъчно точни що се отнася до съществените фактически обстоятелства, не позволява да се заключи, че посочените свидетелски показания не представляват такова начало на доказателство.

121 В това отношение от точка 41 от обжалваното определение е видно, че за да обоснове тази преценка, Общият съд е посочил, от една страна, че в отговор на въпроса дали си спомня за датата, на която е започнал пътуването си към Европа, жалбоподателят е посочил, че в действителност не си спомня за тази дата, но счита, че е било през април, и от друга страна, че е заявил, че по време на твърдения инцидент от 28 и 29 април 2020 г. е бил част от група от 22 души, но не е посочил нито едно от тези други лица в свидетелските си показания, и че не е предоставил никакви свидетелски показания от посочените лица.

122 Сам по себе си обаче фактът, че лице, което твърди, че е пострадало от операция по отблъскване, не си спомня точната дата, на която е предприело пътуването си към Европа, и че не е в състояние да идентифицира с точност останалите пострадали от тази операция

лица и дори да представи техните свидетелски показания, очевидно не е достатъчен за отхвърлянето на доказателствената стойност на свидетелските показания на това лице, за да се определи дали те представляват начало на доказателство.

123 Всъщност, както следва от точки 109 и 115 от настоящото решение, тази доказателствена стойност зависи единствено от подробния, конкретен и непротиворечив характер на възпроизведения в тези свидетелски показания разказ и от достоверността на съдържащата се в тях информация.

124 На второ място, що се отнася до статията в Bellingcat, следва да се отбележи, че както е видно от констатациите в точки 50 и 53—55 от обжалваното определение, в нея се посочва пристигането по море на 28 април 2020 г. на група лица на остров Самос, отблъскването на тези лица от гръцките органи на импровизиран безмоторен плавателен съд и поемането им на следващия ден от турската брегова охрана в открито море. Така съдържанието на тази статия съвпада със свидетелските показания на жалбоподателя.

125 Тази констатация не се поставя под въпрос от преценката на Общия съд в точка 55 от обжалваното определение, че по същество, от една страна, възпроизведените в тази статия данни относно датата и мястото на описаните в нея факти не са достатъчно точни, и от друга страна, източниците, на които се основават констатациите на авторите на посочената статия, не са могли да бъдат проверени. Всъщност, макар въз основа на тези преценки да може да се установи, че статията в Bellingcat не може да се счита за убедително доказателство за твърдения инцидент от 28 и 29 април 2020 г., те не могат да лишат тази статия от всякаква доказателствена сила и следователно да са пречка тя да се счита за потвърждаваща началото на доказателство, каквото представляват писмените свидетелски показания на жалбоподателя.

126 Що се отнася, на трето място, до четирите снимки от статията в Bellingcat, в точка 48 от обжалваното определение Общият съд приема, че на тях жалбоподателят нито може лесно да бъде идентифициран, нито е ясно разпознаваем и че следователно тези снимки не могат да докажат, че изобразеното на тях лице е същото като това в паспорта на жалбоподателя. Дори да се предположи обаче, че случаят е такъв, следва да се констатира, че тези преценки на Общия съд не засягат факта, че писмените свидетелски показания на жалбоподателя, които описват подробно, конкретно и непротиворечиво операция по отблъскване, на която той твърди, че е бил жертва през април 2020 г., когато е пристигнал на остров Самос, и които се потвърждават от статията в „Bellingcat“, представляват начало на доказателство по смисъла на точка 106 от настоящото решение.

127 Освен това началото на доказателство, представено от жалбоподателя относно неговото присъствие и участие в твърдения инцидент от 28 и 29 април 2020 г., не се поставя под въпрос от доводите на Frontex, възпроизведени в точка 38 от обжалваното определение, че не ѝ е бил съобщен никакъв инцидент и че тя не е получила никаква информация за него. Всъщност, като се има предвид задължението ѝ да осигури гаранции за основните права и информацията в това отношение, с която е трябвало да разполага, по-специално в контекста на бързата гранична намеса в Егейско море и на съвместната операция „Посейдон“, тази агенция не може да се позовава, без други уточнения, на незнанието си относно този инцидент.

128 Следователно, като се има предвид, че жалбоподателят трябва да представи не убедително доказателство, а начало на доказателство за своето присъствие и участие в твърдения инцидент от 28 и 29 април 2020 г., следва да се констатира, че изтъкнатите и представени от жалбоподателя доказателства, представляващи съвкупност от непротиворечиви доказателства, са били достатъчни, за да се представи такова начало на доказателство.

– По задължението на Общия съд да проведе докрай производството и да събере доказателства по делото

129 От констатациите в точки 110 и 128 от настоящото решение следва, че в точки 13, 14, 61 и 62 от обжалваното определение Общият съд е допуснал грешка при прилагане на правото, като е приел, че след като жалбоподателят не е доказал, че действително е настъпила вреда за него, в приложение на член 126 от Процедурния правилник на Общия съд, искът му трябва да бъде отхвърлен като явно лишен от всякакво правно основание, без да е необходимо да проведе производството до край.

130 От една страна, независимо от доказателствената стойност на представените от жалбоподателя доказателства, Общият съд е допуснал грешка при прилагане на правото, като е приел, че липсата на доказване от страна на жалбоподателя на наличието на вреда обосновава отхвърлянето на иска му за извъндоговорна отговорност като явно лишен от всякакво правно основание в приложение на посочения член 126.

131 От друга страна, като се имат предвид, първо, особеностите на спора, изложени в точки 88—103 от настоящото решение, и второ, фактът, че жалбоподателят е представил начало на доказателство за отблъскването, на което твърди, че е бил жертва, като е представил писмени свидетелски показания и статията в Bellingcat, Общият съд е допуснал грешка при прилагане на правото, като не е продължил производството, за да събере доказателства по висящото пред него дело, преди да се произнесе по него.

132 Когато ищецът или жалбоподателят представи начало на доказателство за това, че е станал жертва на отблъскване и упреква Frontex, че е участвала в това отблъскване, Общият съд следва да проведе докрай производството и да събере доказателства по делото, с което е сезиран, за да прецени истинността на този факт въз основа на всички данни, с които разполага. Ако Общият съд стигне до извода, че това начало на доказателство не се опровергава при изслушването на ищеца/жалбоподателя или от доказателствата и доводите, представени от другите страни по това дело в писмените им изявления, или от евентуални други доказателства, събрани от Общия съд в рамките на делото, този факт трябва да се приеме за установен.

133 По-специално с оглед на информацията, с която е трябвало да разполага Frontex, за да изпълнява задачите и правомощията си, както и с оглед на задължението ѝ да гарантира спазването на основните права при бързата гранична намеса в Егейско море и при съвместната операция „Посейдон“, в случая Общият съд е бил длъжен да предприеме процесуално-организационни действия или действия по събиране на доказателства с цел да получи от тази агенция цялата информация от значение за спора, с която тя разполага, за да изясни обстоятелствата във връзка с твърдения инцидент от 28 и 29 април 2020 г. Това събиране на доказателства се налага, за да може Общият съд — предвид адаптирането на тежестта на доказване в полза на жалбоподателя с оглед на съображенията, изложени в точка 106 от настоящото решение — действително да

разполага с достатъчно информация, за да прецени основателността на иска на жалбоподателя в първоинстанционното производство, и да може да гарантира ефективна съдебна защита на правата му.

134 В това отношение следва да се отбележи, че в хода на производството пред Общия съд жалбоподателят прави няколко искания за предприемането на такива мерки.

135 Първо, на 10 март 2022 г. жалбоподателят иска от Общия съд, в рамките на процесуално-организационни действия или действия по събиране на доказателства, да прикани Frontex да му предостави достъп до посочените по-долу документи.

136 Най-напред той иска достъп до основните части от оперативния план, до всички приложения към него, както и до наръчника, свързан с оперативния план, що се отнася до бързата гранична намеса в Егейско море през 2020 г.

137 След това той иска цялата кореспонденция, включително, но не само писмата, електронните писма и всички приложения, документите, включително, но не само оценките, описанията, брифингите, докладните записки, докладите и анализите, кореспонденцията между ответника и гръцките органи в подготовката за бърза гранична намеса в Егейско море през 2020 г., включително всички разменени документи, съдържащи описание на положението и целите на разглежданата операция по смисъла на член 39 от Регламент 2019/1896.

138 Накрая, той изисква да се представи цялата кореспонденция, включително, но не само електронните писма, съобщенията, докладните записки и писмата, както и всички приложени документи между изпълнителния директор на Frontex, от една страна, и гръцкото Министерство на миграцията, Службата за основните права на Frontex и всяко друго лице, от друга страна, що се отнася до документираните операции по връщане, извършени на 18 и 19 април 2020 г., тоест десет дни преди предполагаемия инцидент от 28 и 29 април 2020 г.

139 Второ, в искането си от 10 март 2022 г. жалбоподателят иска от Общия съд и да организира съдебно заседание за изслушване на устните състезания, за да може да свидетелства устно за операцията по връщане в Егейско море, на която твърди, че е жертва, и за неимуществените вреди, които е претърпял в тази връзка.

140 Трето, на 29 април 2022 г. жалбоподателят приканва Общия съд като процесуално-организационно действие да поиска от Frontex да представи доклада на OLAF в неговата цялост, включително приложенията към него.

141 Четвърто, на 18 май 2022 г. жалбоподателят иска от Общия съд като процесуално-организационно действие да разпореди на Frontex да представи докладите JORA относно случилите се на 28 и 29 април 2020 г. инциденти.

142 Освен това за всяко от исканията си за извършване на процесуално-организационни действия или на действия за събиране на доказателства жалбоподателят е представил минимум от доказателства, удостоверяващи полезността на тези действия за нуждите на производството, в съответствие със съдебната практика, припомнена в точка 83 от настоящото решение.

143 Всъщност, що се отнася до искането за представянето на целия доклад на OLAF, жалбоподателят изтъква, че този доклад, който все още не е публикуван към момента на подаване на исковата му молба пред Общия съд, наред с останалото документира операция по връщане в Егейско море, извършена на 28 и 29 април 2020 г. Освен това този доклад подкрепял твърденията на жалбоподателя пред Общия съд, че от една страна, управителният съвет на Frontex е бил уведомен за участието на ресурси и служители на тази агенция в незаконни операции по връщане и от друга страна, данните и доказателствата във връзка с тези незаконни действия и бездействия са били укрити и изопачени, което става пречка именно Frontex да упражни правомощията си в съответствие с член 46, параграфи 4 и 5 от Регламент 2019/1896. Освен това посоченият доклад позволявал да се установи, че неподаването на сигнал за операцията по връщане от 28 и 29 април 2020 г. не се дължи на това, че не е засечена от добре оборудван самолет за наблюдение на Frontex над зона, в която разстоянията за пресичането на морето са много кратки, а се дължала на организационна култура в рамките на Frontex, според която трябва да се „затварят очите“ за нарушенията на основните права на мигрантите.

144 В подкрепа на искането си да бъдат представени докладите JORA жалбоподателят твърди, че след разследване, проведено от консорциум от разследващи журналисти, публикувано на 28 април 2022 г., той е успял да събере доказателства, че на 28 и 29 април 2020 г. са извършени три отделни операции в зона, обхваната от операциите на Frontex, и че всички те са били класифицирани в базата данни на приложението за докладване на съвместни операции (Joint Operations Reporting Application), разположена на сървъра на Frontex, като операции по „предотвратяване на заминаването“.

145 Що се отнася до исканията за представяне на документи, формулирани на 10 март 2022 г., жалбоподателят приема по същество, че те са необходими, за да може Общият съд да определи дали действията и бездействията, в които е упрекната Frontex, могат да ангажират нейната извъндоговорна отговорност, както той твърди в исковата си молба в първоинстанционното производство.

146 С оглед на исканията на жалбоподателя за извършване на процесуално-организационни действия и на действия по събиране на доказателства, както и на представените от него доказателства, за да се удостовери полезността на тези действия, следва да се припомни, че макар с оглед на член 90, параграф 1, член 92, параграф 1 и член 106 от Процедурния правилника на Общия съд задача на последния съд е да реши дали тези мерки са полезни за разрешаването на спора, с който е сезиран, Съдът все пак трябва да провери дали Общият съд е допуснал грешка при прилагане на правото, като е отхвърлил тези искания (вж. в този смисъл решение от 28 юли 2011 г., Diputación Foral de Vizcaya и др./Комисия, C-474/09 P—C-476/09 P, EU:C:2011:522, т. 93 и цитираната съдебна практика).

147 По-специално, както следва от точки 80 и 84 от настоящото решение, в производство по обжалване, в което се оспорва прилагането от Общия съд на правилата относно тежестта на доказване и събирането на доказателствата, Съдът трябва да провери дали последният е упражнил това правомощие при пълно спазване на изискванията, произтичащи от член 47 от Хартата.

148 Следва обаче да се приеме, че след като е представил начало на доказателство за засягането му от операция по отблъскване и при липса на доброволно сътрудничество от страна на Frontex, жалбоподателят попада сред изключителните случаи, посочени в припомнената в точки 81 и 82 от настоящото решение съдебна практика, които обосновават намесата на

Общия съд чрез предприемането на процесуално-организационни действия и действия по събиране на доказателства, както предлага жалбоподателят, при издирването на доказателствата, с които се твърди, че Frontex разполага във връзка с това отблъскване.

149 В това отношение следва по-специално да се подчертае, че докладът на OLAF, който е бил частично оповестен от различни медии и приложен към исковата молба на жалбоподателя, в точка 2.2.1, буква в) изрично се позовава на операциите по колективно експулсиране, извършени на 28 и 29 април 2020 г., на които жалбоподателят твърди, че е бил жертва, и посочва, че две образувания на Frontex (Risk analysis unit или „RAU“ и Vulnerability assessment unit или „VAU“) потвърждават достоверността на някои достъпни за ползване („open source“) доклади, сред които статията в „Bellingcat“, които се отнасят именно до тези факти.

150 Следователно Общият съд не е можел, без да допусне грешка при прилагане на правото, да отхвърли исканията на жалбоподателя за извършване на процесуално-организационни действия или на действия за събиране на доказателства поради изложените в точка 60 от обжалваното определение мотиви, а именно че изобщо не е длъжен да предприема допълнителни действия по събиране на доказателства във връзка със спорните факти, дори ако в резултат на своя анализ стигне до извода, че нито едно от доказателствата по преписката не изглежда убедително.

151 Освен това, що се отнася до искането на жалбоподателя за провеждане на съдебно заседание за изслушване на устните състезания, за да може да свидетелства устно пред Общия съд, последният е допуснал грешка при прилагане на правото в точка 58 от обжалваното определение, като е отхвърлил това искане с мотива, че с оглед на извода, че представените от жалбоподателя доказателства явно не могат да докажат фактите, които са в основата на твърдяната вреда, и на обстоятелството, че по принцип свидетелските показания на жалбоподателя имат единствено ниска доказателствена стойност, изслушването на жалбоподателя не би му позволило да изпълни задължението си за доказването на фактите, които са в основата на твърдяната вреда, още повече че вече е представил своите писмени показания.

152 Всъщност, както бе посочено в точки 116 и 117 от настоящото решение, Общият съд не би могъл a priori да приеме, че свидетелските показания на самия ищец или жалбоподател по принцип винаги са с ниска доказателствена стойност. Освен това по съображенията, изложени в точки 113—128 от настоящото решение, писмените свидетелски показания на жалбоподателя, потвърдени от статията в Bellingcat и образуващи по този начин съвкупност от непротиворечиви доказателства, представляват начало на доказателство за засягането му от твърдения инцидент от 28 и 29 април 2020 г., така че изслушването му е могло да позволи на Общия съд да получи уточнения относно посочените в писмените показания на жалбоподателя факти и да прецени в пълна степен достоверността на тези свидетелски показания.

153 Предвид всички изложени съображения единственото основание за обжалване следва да бъде прието и съответно обжалваното определение да бъде отменено.

По връщането на делото на Общия съд

154 Съгласно член 61, първа алинея от Статута на Съда на Европейския съюз в случай на отмяна на решението на Общия съд Съдът може сам да постанови окончателно решение по делото, когато фазата на производството позволява това.

155 Това не е така в настоящия случай. Всъщност, тъй като Общият съд не е събрал надлежно доказателствата по спора, за да установи дали са изпълнени условията за извъндоговорна отговорност на Frontex, фазата на производството не позволява на Съда да постанови окончателно решение по делото. Поради това делото следва да се върне на Общия съд, който да се произнесе по иска на жалбоподателя в първоинстанционното производство.

По съдебните разноски

156 Тъй като делото се връща за ново разглеждане от Общия съд, Съдът не следва да се произнася по съдебните разноски.

Поради изложените съображения Съдът (голям състав) реши:

1) **Отменя определението на Общия съд на Европейския съюз от 13 декември 2023 г., Hamoudi/Frontex (T-136/22, EU:T:2023:821).**

2) **Връща делото на Общия съд на Европейския съюз.**

3) **Не се произнася по съдебните разноски.**

Подписи